

سرشناسه: خاتم، مهنار؛ محبوبی زاده، عبدالرضا.
عنوان: مدیریت بحران شهری
تکرار نام پدیدآور: مولفین مهنار خاتم، عبدالرضا محبوبی زاده.
مشخصات نشر: قم انتشارات شب چراغ، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری: ۱۹۸ ص، نمودار
بها: ۵۰۰۰ ریال ISBN: 978-600-92966-4-4
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۸۵ - ۱۹۶؛ همچنین به صورت زیرنویس
موضوع: مدیریت بحران
موضوع: بلاهای طبیعی - برنامه ریزی
موضوع: شهرسازی - طرح و برنامه ریزی
شناسه افزوده: محبوبی زاده، عبدالرضا - نویسنده همکار
رده کنگره: ۱۳۹۳، ۴م/خ/۴۹ HD
رده دیویی: ۶۵۸/۴۰۵۶
شماره مدرک: ۳۸۷۱۳۲۷

مدیریت شهری در بحران

عنوان کتاب: مدیریت شهری در بحران
پدید آورنده: مهنار خاتم، عبدالرضا محبوبی زاده
ویراستار علمی: وحید عضدی، محمد حسن میرزایی
ناشر: شب چراغ
طرح جلد: امیررضا خواب بیان
صفحه آرا: مؤسسه امید کوثر
تیراژ: ۲۰۰۰ جلد
قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

آدرس: قم، خیابان صفایی، کوچه بیگدلی، طبقه فوقانی
کفش گلشن، انتشارات شب چراغ

مدیریت شهری در بحران

مؤلفین:

مهناز خاتم

عضوباشگاه پژوهشگران جوان ونخبگان دانشگاه آزاد اسلامی
واحدسیرجان

عبدالرضا محبوبی زاده

فصل اول

مدیریت شهری؛ تعاریف، مفاهیم، پیشینه

۲۱	مفهوم مدیریت
۲۴	مدیریت شهری
۲۴	شهر چیست؟
۲۴	تعریف مدیریت شهری
۲۹	تاریخچه مدیریت شهری در جهان
۲۹	پیشینه مدیریت شهری در دوران باستان
۳۲	پیشینه مدیریت شهری در دوران اسلامی
۳۲	شهرنشینی در دوران اسلامی
۳۵	تاریخچه مدیریت شهری در ایران
۳۵	پیشینه مدیریت شهری از انقلاب مشروطه تا انقلاب اسلامی
۳۹	پیشینه مدیریت شهری از انقلاب اسلامی تا کنون
۴۳	بررسی قوانین پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران

فصل دوم

مدیریت شهری؛ وظایف، اهداف، راهبردها و الگوها

۵۱	وظایف مدیریت شهری
۵۲	مدیریت شهری، تعیین اهداف و راهبردها
۵۶	مدیریت شهری و راهبردها
۵۷	مدیریت شهری و کارآمدی آن
۵۸	مدیریت شهری، مدل‌ها و الگوها

۵۹	الگوی مدیریت شهری متمرکز و غیرمتمرکز
۵۹	مدیریت شهری متمرکز
۶۰	مدیریت شهری غیرمتمرکز
۶۱	جایگاه مردم در الگوهای مدیریت شهری غیرمتمرکز
۶۳	الگوی شهردار شورا
۶۳	مدل شورا شهردار ضعیف
۶۵	مدل شورا شهردار قوی
۶۷	مدل رهبری جمعی
۶۷	الگوی کمیسیونی هیئت‌ها و کمیسیونرها
۷۰	الگوی مدیر شهر (شورا مدیر شهر)
۷۲	مدیریت شهری، ادارات و جایگاه آن در نظام برنامه ریزی
۷۵	مدیریت شهری و نقش ادارات
۷۶	مدیریت شهری و نقش نهادهای ایران
۷۸	مدیریت شهری در ایران، سازمان‌های دولتی
۸۰	آیتم‌های مدیریت شهری
۸۰	تاسیسات زیر بنایی
۸۰	طراحی شهری
۸۰	برنامه ریزی شهری

فصل سوم

مدیریت بحران؛ تعاریف، مفاهیم، پیشینه

۸۵	مقدمه
۸۷	مفهوم بحران
۹۲	انواع بحران
۹۳	ویژگی‌های بحران
۹۴	شرایط بحرانی

۹۵	مدیریت بحران
۱۰۱	مدیریت استراتژیک
۱۰۲	مدیریت بحران و رابطه آن با مدیریت استراتژیک
۱۰۹	واکنش سریع
۱۱۴	تاریخچه مدیریت بحران
۱۱۴	پیشینه مدیریت بحران در جهان
۱۱۵	پیشینه مدیریت بحران در ایران
۱۱۸	سیر تحولات ساختار مدیریت بحران در ایران از سال ۱۳۶۹

فصل چهارم

مدیریت بحران؛ اهمیت، اهداف و مراحل

۱۲۵	اهمیت و ضرورت مدیریت بحران
۱۲۸	مدیریت بحران، اهداف
۱۲۹	مهمترین اقدام‌های مدیریت بحران
۱۲۹	پیش‌بینی بحران
۱۳۳	اطلاعات در مدیریت بحران
۱۳۴	شهر مقاوم در برابر بحران
۱۳۶	شهر و مدیریت بحران
۱۴۰	مراحل مدیریت بحران‌های شهری
۱۴۱	مدیریت بحران پیش از وقوع
۱۴۲	پیشگیری
۱۴۳	مرحله پیش‌بینی و اعلام خطر
۱۴۴	آمادگی
۱۴۷	ارزیابی از آسیب‌پذیری
۱۴۹	مانور
۱۵۲	مدیریت بحران در حین وقوع

۱۵۳	پاسخگویی
۱۵۴	مدیریت بحران پس از وقوع
۱۵۵	بخش بهبود و باز سازی
۱۵۶	مبانی اجرایی
۱۶۰	نیازها
۱۶۱	بهبودی
۱۶۱	مواجهه با پیامدهای بحران

فصل پنجم

نتیجه گیری: مدیریت بحران و مدیریت شهری

۱۸۳	منابع
۱۸۵	منابع فارسی
۱۹۲	منابع لاتین
۱۹۵	سایت ها

مقدمه

با توجه به اینکه بیش از نیمی از جمعیت جهان هم اکنون در مناطق شهری زندگی می‌کنند، ایمن سازی شهر مشکل طولانی مدتی است که می‌توان آن را حل کرد. شهرها موتورهای رشد ملی و محرک سیستم و توانایی‌های دولتی می‌باشد. در سراسر تاریخ، بحران‌ها زندگی شهری را دچار وقفه کرده اند. شرایط آب و هوایی و تغییرات آب و هوا، زلزله و موارد اضطراری از طریق خطرات ساخته دست بشر آغاز می‌شود که به میزان زیادی فشار بر مردم وارد می‌کنند و زندگی شهری را تهدید می‌کنند.

محور اصلی فعالیت‌های نظام مدیریت بحران، اقدامات پیشگیرانه و فراهم ساختن تمهیداتی است که خسارت‌ها و صدمات ناشی از حوادث را کاهش دهد، اما از آنجا که همواره محدودیت‌هایی در انجام اقدامات لازم برای کاهش ریسک و پیشگیری از بحران وجود دارد، آمادگی برای مقابله موثر با بحران‌های احتمالی نیز باید به عنوان بخش مهمی از

فعالیت‌های نظام مدیریت بحران مورد توجه قرار گیرد.

رویدادهای مهم دهه‌های اخیر جهان از نظر سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، جغرافیایی و انسانی نشان می‌دهد که جوامع بشری پیوسته دستخوش حوادث طبیعی یا تمایلات مخرب انسان‌ها که باعث بروز بحران‌های گوناگون می‌شود، بوده است. روزی نیست که اخبار مربوط به بحران‌های کوچک و بزرگی که در گوشه و کنار دنیا رخ می‌دهد در وسایل ارتباط جمعی منعکس نشود این بحران‌ها ممکن است تا آنجا پیش برود که منافع داخلی و خارجی جوامع و یا اعتبار یک سازمان بزرگ را مورد تهدید قرار دهد.

انفجار سفینه هوایی چلنجر در سال ۱۹۸۶، به گل نشستن کشتی نفتکش VALDEZ - ۱۹۸۹ که باعث آلوده‌سازی ۱۶۰۰ کیلومتر از ساحل زیبای آلاسکا شد، انفجار کارخانه شیمیایی UNION KARBIDE در بوپال هندوستان - ۱۹۸۴ که موجب مرگ ۲۵۰۰ نفر و مصدوم شدن دویست هزار نفر شد، بحران اقتصادی کشورهای شرق آسیا - ۱۹۹۵، بیماری جنون گاوی در انگلستان، ورشکستگی یا رسوایی‌های مالی، بلایای طبیعی مانند زلزله‌های بزرگی که تاکنون چندین گوشه از جهان را لرزاند است، جنگ‌ها و بسیاری از رویدادهای مهم سیاسی دیگر در دنیا و... همگی بحران‌هایی هستند که همواره کشورها و مردمان آن‌ها را تهدید می‌کنند.

بروز چنین بحران‌هایی دولت‌ها را به طور جدی و مستقیم با خسارات و مشکلات گسترده‌ای روبرو می‌سازد. به طور خلاصه باید گفت که بحران به صورت بخش جدایی ناپذیر و طبیعی حیات جوامع بشری امروز درآمده است. بحران‌ها دیگر ویژگی غیرعادی، کمیاب و اتفاقی برای جامعه جهانی تلقی نمی‌شود، بلکه در تار و پود جوامع رخنه کرده است. همه دولت‌ها هر روز و هر لحظه تحت تأثیر بحران‌های کوچک و بزرگ قرار دارند. بنابراین دولت مردان پیوسته باید آماده رویارویی با بحران‌ها باشند و برای پیشگیری و یا کاستن تأثیر بحران‌ها چاره اندیشی کنند. آن‌ها باید درک کنند که مردم باید تا سرحد ممکن از بروز بحران‌ها ایمن باشند. اگر دولت مردان پیوسته نگران درگیر شدن با بحران‌های مختلف هستند، همواره باید بیاندیشند که چگونه می‌توانند و باید کشور و مردم خود را از گرداب بحران‌های مختلف آن گونه نجات دهند تا کمترین آسیب متوجه شان شود.

در قرن اخیر یکی از موضوعاتی که بیشتر کشورها و شهرهای جهان سوم با آن دست و پنجه نرم می‌کنند موضوع حوادث طبیعی است که با توجه به ماهیت غیرمترقبه بودن و اتخاذ سریع تصمیم‌ها و اجرای عملیات و برنامه ریزی برای آن دانشی به نام مدیریت بحران را به وجود آورده که امروزه در حوزه‌ی مدیریت شهری به آن توجه اساسی می‌شود.

در برنامه ریزی شهری می‌توان با استفاده از توان‌های سیستم

اطلاعات جغرافیایی به ترکیب کاربری‌ها، رعایت همجواری‌ها، فضاها، باز، ساختار زمین شناسی و شناسایی نقاط حادثه خیز دست یافت که به طور یقین کمک بزرگی به مدیران برنامه ریزی شهری خواهد کرد یا حداقل می‌تواند از میزان خسارات ناشی از مخاطرات طبیعی را بکاهد.

مهمترین بخش از اقدام‌های مدیریت بحران باید به پیشگیری وقوع بحران در اثر سوانح طبیعی به مفهوم کاهش خطرها و آسیب پذیری‌ها معطوف گردد. ضمن آنکه توانایی‌های ویژه آمادگی برای مواجهه با بحران از جمله آموزش عمومی و آموزش‌های خاص برای عملیات امداد و نجات را باید مد نظر داشت. عدم وجود برنامه‌های اضطراری و پیش بینی امکانات لازم، می‌تواند شرایط بحرانی را دشوارتر سازد. آمادگی در مقابل حوادث تا حد زیادی تابع مکان قرارگیری سکونتگاه و جغرافیای طبیعی آن و نیز مشخصات کالبدی سکونتگاه‌هاست. چنانچه مدیریت بحران را با مفهومی گسترده تر از عملیات پس از وقوع سانحه در نظر آوریم، کاهش خطرها، آمادگی ویژه به طور دائمی و رفع احتیاج‌های خاص پس از وقوع سانحه اعم از اضطراری و کوتاه مدت یا بلند مدت را در بر داشته و بدین لحاظ، ارتباطی وسیع تر با برنامه ریزی و طراحی شهری و معماری می‌یابد.

هدف این نوشتار این است که بتواند در چند صفحه تأثیر مدیریت بحران و نقش آن را در حوزه‌ی مدیریت شهری برای کاهش مخاطرات

طبیعی را بیان کند. روش کار در اینجا توصیفی تحلیلی بوده و برای جمع آوری اطلاعات و داده از روش اسنادی و کتابخانه‌ای استفاده شده است.

www.ketab.ir